

University Hospital "Sisters of Charity"
Psychiatric Clinic
Vinogradska c. 29, 1000 Zagreb, Croatia
<http://www.kbsm.hr>

Davor Moravek

Poremećaji seksualnosti u ovisnika

Stručno predavanje Klinike za Psihijatriju KB "Sestre Milosrdnice", Zagreb, 23.11.2006

Seksualno ponašanje značajan je čimbenik životnog stila osobe, koji sredstvo ovisnosti može modificirati. U tretmanu osobe seksualno ponašanje odnosno fantazije mogu biti značajni za socijalno funkcioniranje a s time i rehabilitaciju ovisnika.

Poremećaji seksualnosti povezani sa zluporabom psihoaktivnih tvari, adiktivnih supstanci, alkohola i droga predstavljaju često multiaksijalne dijagnostičke kategorije.

Komorbidna stanja koja su česta:

1. Ovisnost o sedativnim drogama i/ili alkoholu i seksualne disfunkcije
2. Ovisnička ličnost i nekonvencionalne seksualne prakse
3. Poremećaji osobnosti, uključujući poremećaje seksualnosti i parafilije, kod kojih se javlja zluporaba psihoaktivnih droga

Dijagnostičke kategorije

- Seksualna disfunkcija inducirana supstancama:
- Kodirati supstancu (alkohol ili drugo)
- Da li je predominantno: poremećaj želje, poremećaj uzbuđenja, poremećaj orgazma, seksualna bol
- Specificirati da li je tijekom intoksikacije

Seksualna disfunkcija inducirana sredstvima

- Može biti dijagnosticirana jedino ukoliko su seksualni simptomi dovoljno ozbiljni da zahtijevaju obradu veću od one koja se očekuje za sindrom intoksikacije.
- Isključiti: - ukoliko su simptomi nastali prije, perzistiraju dugo (mjesecima) po prekidu supstanci, ukoliko je bilo epizoda nezavisno o supstanci.

Kokain i kompulzivna seksualna aktivnost

- Moguć je stid zbog povezanosti kompulzivne seksualne aktivnosti kod zlouporabe kokaina.
- Značajno je pitati kakvo seksualno ponašanje i fantazije su vezane uz kokainsku intoksikaciju, budući da
- seksualni osjećaji mogu pokrenuti žudnju za kokainom

Parafilije

- Parafilija je "abnormalna ili neprirodno zanimanje". Na planu seksualnosti, seksualne aktivnosti se odnose na 1) objekte ili životinje 2) ponižavanje ili patnje bolesnika ili partnera 3) partner koji ne daje pristanak, uključujući djecu.
- Najčešće parafilije su pedofilija, egzibicionizam, voajerizam i froterizam.

Nestandardne seksualne prakse i povezanost sa sredstvima ovisnosti

- Nestandardne seksualne prakse su u principu one koje su društveno neprihvatljive, te stoga izazivaju osjećaj stida, a mogu voditi i u "diskriminaciju" te su vrlo često prisutne i smetnje iz depresivnog kruga – ili razni oblici agresivnosti. Uz to se zbog nemogućnosti zadovoljavanja (patološkog) nagona može javljati nelagoda koja se može samoliječiti alkoholom ili drogama. S druge strane, ukoliko postoji interes za partnere (uključujući djecu) koji ne daju pristanak, moguće je da "predator" koristi i neki oblik "droga za silovanje" kako bi postigao privolu partnera. Sredstvo može uzimati i kako bi "pojačao uzbuđenje".

Da li je osoba sa parafilijom postala "alkoholičar" odnosno ovisnik ili je ovisnost doveo do parafilije, odnosno da li je jedno i drugo posljedica nekog dubljeg duševnog poremećaja odnosno poremećaja ličnosti?

Forenzičke implikacije (1)

- Da li osoba koja je pod utjecajem sredstva, intoksicirana u mjeri da joj je smanjena kritičnost prema vlastitim postupcima, može dati pristanak za spolnu aktivnost?
- Da li ovisnik, koji prakticira određenu spolnu aktivnost kako bi nabavio novac ili dobio drogu, sposoban dati pristanak?

Forenzičke implikacije (2)

- Da li je maloljetnik (dijete) u stanju dati pristanak na seksualnu aktivnost ukoliko mu je kritičnost umanjena (da li u bitnoj mjeri) uslijed uzimanja droga?
- Da li se seksualni delikt može teže osuditi zbog primjene droga ili drugih psihoaktivnih supstanci koje mijenjaju svijest?

Diferencijalna dijagnoza:

- Poremećaji seksualnosti mogu biti direktno vezani uz posljedice akutne i kronične intoksikacije psihoaktivnim sredstvom. Ipak, to treba promatrati u širem kontekstu – vezanost uz ostale psihološke poremećaje (komorbiditet), kulturološke specifičnosti kao i subkulturno okruženje.
- Osobe sa parafilijama te anhedonijom uz poremećaj spolnog identiteta također mogu imati problem sa drogama

Stid, depresija i zamjena jednog adiktivnog ponašanja drugim:

- Depresivne osobe mogu imati sklonost rizičnim ponašanjima, a time i veću opasnost od zlouporabe droga i neprimjereno seksualno ponašanje.
- Nestandardne seksualne prakse, uz osjećaj stida, mogu biti popraćene sa zlorabom supstanci.
- Apstinencija od jedne ovisnosti (primjerice alkoholizma) može biti zamijenjena drugom adiktivnim ponašanjem – primjerice ovisnost o seksu.

Žrtve nasilja i droga

- Žrtve fizičkog i seksualnog nasilja mogu komorbidno imati veće rizike za zlouporabu supstanci
- Djeca koja su bili žrtva seksualnog nasilja mogu razviti poremećaj ličnosti (primjerice granični poremećaj) koji je komorbidan sa sindromom ovisnosti.

Contact adress:

e-mail: dr@moravek.net

Web: <http://www.moravek.net>

Davor Moravek, M.D. M.Sc.

University Hospital "Sisters of Charity"

Psychiatric Clinic

Vinogradska c. 29,

10000 Zagreb, Croatia

<http://www.kbsm.hr>

